

Barraca de la Vinya d'Envà

Rellinars

Ubicació

Comarca: Vallès Occidental
Lloc/Adreça: Les Serres
Alçada: 377

Coordenades:

Latitud: 41.63314
Longitud: 1.89824
UTM Est (X): 408232
UTM Nord (Y): 4609632

Classificació

Número de fitxa 08179 - 33
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Modern Contemporani Popular
Segle XVIII-XX
Estat de conservació Bo
Notes de conservació: Restaurada fa uns anys pels amics de Rellinars. Cal un manteniment a nivell de l'aljub i la pica.
Protecció Legal
Observacions protecció: Pla d'Ordenació Urbanística Municipal
Accés Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: 08178A0080002700000OP
Autoria de la fitxa Jordi Montlló i Laura Bosch
Data de registre de la fitxa: dj., 18/04/2019 - 02:00

Descripció

Barraca situada al vessant de tramuntana dels Pivents. L'accés es fa pujant des del carrer de Ramon Martí o des de l'Avinguda de Vacarisses fins a trobar un camí costerut, de terra, que mena cap a les Serres i el Collet dels Capellans. Uns metres abans d'arribar al collet, la barraca es troba a mà dreta del camí. Es tracta d'una construcció aèria aïllada lleugerament adossada per la part posterior a un petit monticle de terra on hi ha una pica i un aljub. La barraca és de planta circular que mesura 1,70 m de diàmetre interior. La porta, orientada al sud-oest té una doble llinda. Els muntants s'inclinen lleugerament cap a l'interior. Mesura 1,05 m d'alçada mentre que l'amplada màxima a l'exterior és de 0,74 m i l'interior fa 0,52 m. Els murs tenen un gruix de 0,60 m. La coberta segueix el sistema de la falsa cúpula, per aproximació de filades. A l'exterior conserva la capa protectora de terra. L'alçada interior de l'habitable és d'1,68 m mentre que a l'exterior l'alçada del voladís (mesurat davant de la porta) és d'1,46 m. Per la part posterior, s'hi va adossar un pedrís o banc per seure construït amb un parell de fileres de pedres. Mesura 1,30 m de llargària per 0,30 m d'alçada. A l'exterior, a mà esquerra de la porta hi ha un forat semblant a una espitllera però en realitat és una pedra despresada; des de l'interior es veu clarament que durant la construcció de la barraca no s'hi va preveure cap obertura.

Per sota, aprofitant la codina natural i el marge s'hi va excavar un aljub. Originàriament tenia una coberta amb volta de pedra. El seu interior està impermeabilitzat amb morter de calç. Mesura 1,50 m de costat per 0,60 m de profunditat. L'alçada màxima conservada de l'arrencada de la volta és d'1,30 m. A nivell de la solera per agenollar-se per agafar l'aigua s'observa una canal excavada a la roca mare, fortament erosionada. En aquest indret el terra té un lleuger pendent que el pagès va saber aprofitar per canalitzar l'aigua cap a l'aljub. Al seu costat mateix, a mà dreta hi ha una doble pica sobreposades. Estan fetes amb maó pla i arrebossades tant per fora com per dins amb morter de calç. La superior és més petita; mesura 0,20 m per 0,38 m de costat per 0,30 m de profunditat. A la part inferior hi ha un broc, tal vegada de plom que permet transvasar el contingut líquid a la pica situada per sota mateix, més gran. Mesura 0,50 m per 0,60 m de costat per 0,40 m de profunditat. Impregnat en el morter de calç es conserven les restes del color blavenc característic que deixa la preparació del caldo bordelès, un plaguicida a base de sulfat de coure i calç morta (anomenada també calç apagada).

Observacions:

Aquesta barraca consta en l'inventari de l'Observatori del Paisatge de Catalunya dins el projecte Wikipedra de construccions de pedra seca amb el número 5566.

Història

La tècnica de la pedra seca es caracteritza per l'ús de la pedra sense treballar i sense cap material d'unió. Les irregularitats de les lloses es corregeixen amb pedruscall. La pedra només es treballa quan ha de tenir una tasca específica, com llindes o escaires. A Rellinars aquesta tècnica s'utilitza en les barraques de vinya, en les parets de marge per aterassar el terreny i també en tines.

Es tracta d'una tècnica amb uns orígens molt remots però que la seva expansió es vincula amb el creixement de la viticultura durant la segona meitat del segle XIX (SOLER i PERARNAU:1985). No hi ha testimonis, ni documentació que puguin aportar una cronologia més antiga. Els condicionants que afavoreixen l'aparició de les barraques són: un increment de l'àrea cultivable que provoca la construcció de parets de pedra seca per formar feixes; una atenció més continuada que reclama el conreu de la vinya, creant la necessitat d'aixopluc i magatzem d'eines del pagès que restarà més temps lligat al camp; i, finalment, la presència al Bages, d'un estrat rocós molt pròxim a la superfície.

La situació geogràfica d'aquestes barraques ve condicionada per la necessitat d'aprofitament de l'espai conreat. Podem trobar, per tant, barraques construïdes entre dues feixes de diferent nivell, sempre i quan siguin del mateix propietari. També podem trobar barraques enmig del camp, però es deu al mateix condicionant, ja que segurament es tracta d'una franja del camp rocosa o de difícil utilització pel conreu.

Finalment, també podem trobar les barraques en un racó del camp, on s'amuntegaven les pedres extretes de llaurar, o fora del camp semi excavades en un marge. Segons la tipologia de la seva construcció, poden ser de planta circular o quadrangular i poden ser construccions isolades o estar adossades en un marge o altra construcció. La volta de les de planta circular es fa per aproximació de fileres. En canvi, les de planta quadrangular poden tenir la volta per aproximació de fileres o en base a un sistema piramidal. Pel que fa al tema dels constructors, es pot parlar de tres teories: l'existència de quadrilles de "barracaires" itinerants, els "sardans", o el propi pagès. L'existència del sardans s'ha recollit en el treball de Soler i Perarnau (1985) gràcies a un informant que situa aquests personatges a finals del segle XIX. Es tracta d'homes procedents de la Cerdanya, segurament la part alta de la Cerdanya, que oferien els seus serveis per a la construccions de pedra seca, com activitat complementària en èpoques climatològicament adverses en el seu lloc de residència.

Bibliografia

- PLANS MAESTRA, Jaume (2009). Arquitectura tradicional rural en pedra seca a la comarca del Bages. Ajuntament de Bellpuig i Publicacions d l'Abadia de Montserrat.
- RECULL HISTÒRIC DE MURA (2017). Pedra seca, pedra viva. Patrimoni vitícola i desenvolupament econòmic. Ponències i comunicacions de la IX Trobada d'Estudis per a la preservació del patrimoni de la pedra seca als Països Catalans.
- RIPOLL, Ramon, coord. (2010). La pedra seca. Evolució, arquitectura i restauració. Col·lecció Arquitectura tradicional, vol. 3. Edicions Brau. Figueres.
- SOLER i BONET, Josep M. i PERARNAU i LLORENS, Jaume (1985). "Les barraques de vinya al terme municipal d'Artés (Pla de Bages)"; dins Dovella, núm. 17. Manresa, pàgs. 37-43.
- SOLER i BONET, Josep M.(1987). "Barraques i tines, construccions per a la vinya"; dins Dovella, núm. 24. Manresa.
- SOLER i BONET, Josep M.(1988). "La tècnica de la pedra seca. La construcció popular"; dins Dovella, núm. 29. Manresa, pàgs. 47-52.
- SOLER i BONET, Josep Maria (2000). "La construcció en pedra seca, arquitectura, patrimoni i tradició"; dins Dovella, núm. 70. Manresa, pàgs. 9-11.

